

Գ Մ Յ Ր Ե Ն Ի Ք

10
Փարայ

ՕՐԱԹԵՐԹ

10
Փարայ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Պոլսոյ եւ Գաւառաց համար 7 արծաթ մեծիտ կանխիկ. Գաւառական թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ է: Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդը ալ կը նշանակուին:

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Ռիզա փաշա խան Թ. 14: Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ետ չը ստուիր: Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դրոշ է. աւելի անգամի համար սակարկութիւն կը լլայ:

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Հ. Ա. Յ. Ի.

Յար տիւ Պօսթօրի երէկուան թուոյն մէջ Ալիէմանէ Յայթունի լրագրին ուսուսահայոց նկատմամբ դրած յօդուածին վրայ զոր Մասիս շարաթ աւուր թուով թարգմանած էր, հետեւեալ տողերը կը կարդանք:

«Եւրոպական Մամուլը ժամանակէ մ'ի վեր Հայկական խնդրով կը զբաղի մանաւանդ գեղեցիկական լրագրիւր այս խնդրոյն վերաբերեալ ամեն լուրերուն արձագանգ լինելու մեծ վոյթ կը տանին:

«Ալիէմանէ Յայթունի լրագրիւր ուսուսահայի մը» ի նպատակը Ազգին յառաջդիմութեան տարած աշխատութեանց վրայ երկար յօդուած մը կը գրէ, որոյ ծաղկաքաղն է հետեւեալը:

«Տիֆլիսի բնակիչներէն Պ. Արծրունի անուն Հայազգի մը ի նպատակ Հայկական խնդրոյն իւր ահագին հարստութեան մեծ մասը կը վատնէ, Սա Տիֆլիսի մէջ Մշակ անուն թերթ մը հիմնարկած է, որ ուսուսական գրաքննութեան խստութեան հակառակ իւր հրատարակութիւնը կը շարունակէ: Տիֆլիսի մէջ թատրոն մը հաստատած է, ուր Կ. Պօլսէն հայ դերասաններ բերել տուած է ազգային թատրերգութիւններ ներկայացընելու համար:

«Պ. Արծրունի ոչ միայն քաղաքական հրատարակութեամբ կը զբաղի, այլ և Եւրոպա ճամբորդած և հոն բնակող Հայոց և մասնաւորապէս պետական անձանց օժտեցման ծրարութիւնը խնդրած է, Պ. Արծրունի իւր ճամբորդութեան մէջ գերմանական համալսարանէ մը վկայական ստացած և Վիքթոր-Հիւկոյի, Բասթիէլարի և Կարիպալտի նման երեւելի անձանց համակրութեանն արժանացած է: Ռուսիա վերադարձին քաղաքական յանցանք ձեւաւորուեցաւ, սակայն Կովկասի նախկին փոխարքայ Միքայէլ Մեծ Գրիի շնորհիւ դատաստանը չը տեսնուեցաւ:

«Միւս կողմէն անդեկութիւն կուտան թէ Կովկասի Հայը և Վրացիք ն. բարձրութեան ուղերձ մը տալով խոնդրեր են որ Կովկասը թագաւորութիւն

լլայ ընդ իշխանութեամբ Մեծ Գրիին, սա այն տունն Լորիս Մէլիքօֆ զորաւարի հետ բանակցութեան մտեր է:

«Այս միջոցին Ազգայնագիր Բ. ի մահը վրայ հասնելով, Միքայէլ մեծ Գրիին և Մէլիքօֆ իշխանին մէջ եղած թղթակցութիւնը նորնոր կայսեր ձեռքն անցեր և այս երկու անձանց պաշտօնականութեան առիթ եղեր են:

«Բայ ի Հայերէն և Վրացիներէն Կովկասի միւս ցեղերն ալ ինքնօրէնութեան դաշտաբաններով տողորուած են, որ ըսել է թէ ուսուսական կառավարութեան հակառակ են, Վրացիք մանաւանդ այս բոլոր ցեղերուն ապստամբական շարժմանց գլուխ պիտի լինին և երեսն վազել մի անուամբ (Քարթլոյ) պիտի յորձորնուին: Ասոնք իրենց վերջին թագաւորին որ թագը Ռուսիոյ յանձնեց, անունը անիծելը և սոսկմամբ կը յիշեն:

«Տիֆլիսէն եկած լուրերը կը ծանուցանեն թէ Կովկասի մէջ ի մօտոյ խնդիր մը պիտի ելնէ»:

«Գերմանական լրագրին այս յօդուածը, կըսէ Յար տիւ Պօսթօր, ճշգրիտ տեղեկութիւններէ հեռի է, յորոց երբէք ազատ չէ եւրոպական մամուլը ամէն անգամ որ արեւելեան ժողովրդոց ներքին դործերուն վրայ կը խօսի: Այսպէս Պ. Արծրունի, զոր Կ. Պօլսէն անցած ատեն ճանչցանք, Ալիէմանէ Յայթունի ըսածին նման երեւելի կալուածատէր մը չէ. և հետեւաբար դերմանական լրագրին իրեն վերադրած ծառայութիւնները Ազգին կարող չէ ընել: Դաւով Միքայէլ Մեծ Գրիին և Լորիս Մէլիքօֆի պաշտօնականութեան պատճառներուն, ասոնք ևս մտացածին բաներ են: Նոյնն են նաեւ մինչև մէկ աստիճան, այն ամէն ապստամբական տրամադրութիւնը զոր գերմանական լրագրիւր Կովկասի ժողովրդոց կը վերնծայէ»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՆԴԻՐ

Սթամպուլ հետեւեալ տողերը կը գրէ:

«Հաւաստի կերել թէ Անգղիական դեսպան Լորտ Տիւֆլըին բոլոր դեսպանաց հետ համաձայնութեամբ Պայրամէն անիջապէս վերջը Բ. Դրան հետ բանակցութեան պիտի սկսի Պէլլինի 61 ըդ.

յօդուածին դործադրութիւնը փութացընելու համար»:

Լէվընթ ալ հետեւեալ տողերը կը գրէ:

«Լորտ Տիւֆլըին քանիցս խօսեցաւ թէ Բ. Դրան, թէ Վեհ. Սուլթանին, Պէլլինի դաշնադրոյն ճարդ յօդուածը դործադրելու յատուկ պէտքին վրայ, որ հայաբնակ դաւառաց մէջ բարենորոգումներ ի գործ դնել կը տրամադրէ: Լորտ Տիւֆլըին առաջարկեց որ այս ներկատմամբ իրենց բարի տրամադրութեանց իրեն փորձ մը, անմիջապէս ետ կանչեն յայտնապէս զննող և անկարող պաշտօնառարաց մէկ մասն, և այնպիսի կուսակալ մը կարգեն, որ ընդարձակ իշխանութեամբ դործէ իրեն ճամբարի թարգման Սուլթանին բարի տրամադրութեանց, մինչդեռ միւս կողմէ բարենորոգումները պատրաստուին: Թէ Սուլթանին և թէ Առաջին նախարարն հասկընալ կը թուին թէ պէտք է շուտով կարգադրել Հայկական խնդիրը. բայց հաւանական է որ դեռ ժամանակ մը միտքան դործողութիւն մը չկատարուի տէրութեանց կողմէ, ըստ որում գետապանաց երեքը բացակայ են, և մենք Բամաղանի մէջ եմք. յորում իսլամը ընդհանրապէս, և թուրք նախարարը մասնաւորապէս, կարելի եղածին չափ թիչ կը դործեն»:

ՀԱՅԻՐԱԹ ԵՒ ԲԱՐՆՈՐԴՄՈՒՆԵ

Երէկ գրած էինք թէ Հազըդաթ թուրք լրագիրը ծանր յօդուած մը գրած է Հայոց դէմ. հարկ կը համարեմք նոյն յօդուածին բովանդակութիւնը դնել հոս: Թուրք լրագիրը իւր յօդուածը կըսկըսի ըսելով թէ Հայկական դործակալութեան զարնուած հեռագիր մը, որ Հայաստանի բարենորոգմանց դործադրութեան մասին խալական կառավարութեան միաբանութիւնը կը ծանուցանէր, լաւ ապաւորութիւն մ'ըրեր է Հայոց վրայ, որք ապագայ Հայկական թագաւորութեան մը երազներովը կը սիրեն օրորել:

Մեր հայրենակիցը, կը յարէ թուրք լրագիրը, չեն ուղեր իրենց խնդրութիւնը չափաւորել երբ հեռագրաւ կը տեղեկանան թէ Իտալիա ալ իրենց դատին նպաստ

տաւոր տրամագրութիւններ ցոյց կուտայ :

Հայք, կը յաւելու յիշեալ լրագիրը, իրենց երեսկայական ծրագրերուն մէջ քաջալերուած են բարենորոգում բառին պատճառաւ, զոր ամեն ոք ուզածին պէս կը մեկնէ :

Հազըգաթ սպառնական լեզուաւ խըրատ կուտայ Հայոց որ այսպիսի ցնորական խորհրդներէ ետ կենան և կըսէ թէ ոչ իտալիա և ոչ Անգղիա այս միջոցին Հայոց ընդգրկած ծրագրերը իրականացնելու տրամագիր չեն բնաւ :

Յիմար Հայ մը միայն կոնայ հաւատալ թէ արդարեւ Հայաստան մը կայ :

Թուրք լրագիրը գիտեւ կուտայ թէ բարենորոգմանց մասին Անգղիոյ, իտալիոյ և Հայու մը ունեցած տեսութեանց մէջ անհուն տարբերութիւն կայ : Այս տէրութիւնները չեն կրնար իրենց ուշադրութենէն հեռացնել Քիւրտ ժողովուրդը որ Ասիոյ մէջ կը բնակի և որ Պարսից մեծ թագաւորութեան սարսափ պատճառեց, և ինչպէս կարող են Անգղիա և իտալիա այսպիսի ցնորածին ծրագիրներու գործադրութեան ելնել, քանի որ Քիւրտ ժողովրդեան արութիւնն ու քաջութիւնը հանրածանօթ եղած է :

Թուրք լրագիրը կը յարէ թէ անուրանալի է որ Հայոց ազգը իւր կրօնին և ներքին գործոց վերաբերութեամբ կատարեալ ազատութիւն կը վայելէ ընդ հայրախնամ հովանեաւ Օսմ: կառավարութեան :

Յետոյ կը շարունակէ. մենք տեղեկացանք որ Օսմ: դատարանը Հայ ժողովրդեան դանգաժանաց քննութիւն պիտի կատարէ. և օսմանեան դատարանաց մէջ բաղմամբ և Հայեր զտնել զըժուարին բան մը չէ :

Այս տողերէն վերջը Հազըգաթ բան տարկեալ Քիւրտերուն վիճակին վրայ կը կարեկցի, որոց վրայ միշտ ողբալու պաշտօնն ունի :

Հազըգաթ իւր «նշանաւոր» յօդուածը հետեւեալ տողերով կը վերջացնէ.

« Բայց եթէ բարենորոգում բառը պատճառելով Հայաստան ինքնօրէնութեամբ մը օժտուի, յայնժամ ըսել պիտի ըլլայ թէ Տաճկաստանը արձակ համարձակ պիտի անդամահատեն Այսպիսի պարագայի մը մէջ ի հարկէ ոչ ոք կարող պիտի ըլլայ Քիւրտերուն զօրութեանը դիմադրել, որոնք ամեն զոհողութիւն պիտի ընեն Հայկական ապագայ ինքնօրէնութիւն մ'արդիւլեւ համար » :

Սպարապետութեան դուռը բանտարկուած Քիւրտերը աղերսագրով մը խնդրել են կառավարութենէն որ Մէքէ կէ ուխտի երթալու հրաման տրուի իրենց :

— Միտիւրի մէջ վերստին երկրաշարժ պատահեր. սակայն ժողովրդեան երկիւղ պատճառեւ զատ մեծ վնաս չէ ըրեր :

— Վանայ, Կարնոյ, Սեբաստիոյ, Խարբերդի, Տիգրանակերտի և Հալէպի ժո-

ղովրդոց վիճակագրութիւնը շինելու պաշտօն ունեցող զինուորական գործակատարը կառավարութեան տեղեկագիր մ'ուղղել են, որմէ կը տեսնուի թէ յիշեալ գաւառներուն մէջ 780,000 Հայ, 23,000 Յոյն, 254,000 Ասորի, նետտորական, 320,000 Տաճիկ, 380,000 Քիւրտ և ուրիշ թափառիկ ցեղեր կան, որոց 76,000ը դանազան ազգայնութեան կը վերաբերին :

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Լոնտոն 16 օգոստ.

Լորտերուն ժողովն ընդունեց հողային օրէնքը ինչպէս որ բարեփոխուած էր երէկ երեսփոխանաց ժողովէն :

Փարիզ 16 օգոստ.

Պ. Կամպէթթա այսօր կէս օրէն յետոյ Շարնի թաղին մէջ ընտրական գումարման մը ներկայ գտնուելու երթալով ուր 10,000ի չափ մարդիկ կային, զանազան աղաղակներով և աղմկալից ցոյցերով ընդունուցաւ :

Պ. Կամպէթթա ծանր խօսքերով կը շտամբեց չինքն ընդմիջողները «դիւահար և վիճաբանութիւնը խեղդելու համար վարձուած վատեր» անուանելով զնոսա, և ըսաւ թէ օգոստոս 24 ին կ'սպասէր զիրենք :

Բնան ըրպէի չափ անպտուղ ճիգերէ յետոյ չկրնալով ինքզինք լսել տալ, Պ. Կամպէթթա մեկնեցաւ ժողովատեղիէն :

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐ

Լոնտոն 16 օգոստ.

Հասարակաց խորհրդարանին մէջ Սըր Չարլզ Տիլը հարցման մը պատասխանելով ցաւօք սրտի յայտարարեց թէ Պէրլինի դաշնագրին ճիշդ յօդուածը գործադրելու համար մինչև ցարդ բնաւ յառաջադիմութիւն մը եղած չէ: Յետոյ յարեց թէ «Այս մասին լորտ Տիլֆրիին օսմանեան պետութեան Առաջին նախարարին ինչ ինչ առաջարկութիւններ ըրաւ, որոց մին է թէ մինչև որ վերջնական բարենորոգումներ գործադրուին, գէթ յաջողակ պաշտօնեային պէտք է կարգուին չարեաց առաջն առնու համար. սակայն Բամադանի և Դեսպանաց բացակայութեան պատճառաւ Հայկական խնդրոյն նկատմամբ հաւաքական շարժում մը չէ եղած մինչև ցարդ » :

Սըր Չ. Տիլը իւր ճառը վերջացնելով ըսաւ թէ «լորտ Տիլֆրիին յիշեալ խնդրոյն լուծման համար բնաւ առիթը չպիտի վախճնէ » :

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վաղըթ իւր այս աւուր քաղաքական տեսութեան մէջ Անգղիոյ դեսպանին նոր և խիստ կարևոր հրահանգներ ընդունած ըլլալը ծանուցանելէ յետոյ սապէս կը յարէ.

« Ամեն տէրութիւն նոր աշխարհալուրութիւն մը բռնելու կը ջանայ այս միջոցիս, մենք ալ պէտք է որ նոր ընթացք մը բռնենք. Եւրոպիոյ համաձայնութիւնը հիմա առաջուան պէս հաստատուն չէ, և տէրութիւնը առաջուան պէս միաձայնութեամբ մեր վրայ ճնշում

չպիտի կարենան բանեցնել, սակայն եթէ մենք ալ մեր պարտքը մոռնալու ըլլամք, կամ չարաչար գործածեմք անոնց անհամաձայնութիւնը, անշուշտ պիտի վնասուինք. ուստի քանի որ Միւրապա ըզմեզ առանձին կը թողու, պէտք է որ մենք ալ քաղաքակրթութեան և բարենորոգմանց մէջ յառաջ երթանք և ցուցնենք թէ յառաջադիմելու համար Եւրոպիոյ ճնշման պէտք չունինք մենք » :

— Վաղըթ իւր այս աւուր թուով կիլիկիոյ կաթողիկոսական Պէրաթին նկատմամբ մեր դրածը հետեւեալ կերպով կը հաստատէ.

« Հայկական եկեղեցւոյ կրօնական կարևոր խնդիրներէն մին այն է կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդիրը մինչև ցարդ օրինաց ներքև դրուած չըլլալով, յիշեալ կաթողիկոսութեան վիճակին գործերն բարձի թողի եղած էին, հետեւաբար և քաղաքային վնասներ ծագած :

« Բ. Դրան նպատակն իւր հպատակաց յառաջադիմութիւնն ըլլալով, կաթողիկոսական խնդրոյն լուծումն անհրաժեշտ համարեցաւ և Արդարութեան ու Կրօնից պաշտօնէութեանց առաջարկութեամբ խնդիրը նախարարական ժողովոյն մէջ քննութեան ենթարկուեցաւ, և որոշուեցաւ առանձին Պէրաթ մը տալ որոյ կայսերական իրաւէն ալ ելած է. որով կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը տէրութեան հաւատարիմ անձներէն Մկրտիչ Եփէնտի տրուեցաւ :

« Կիլիկիոյ կաթողիկոսին մասնաւոր Պէրաթ տրուելուն դէմ Հայոց Պատրիարքարանը բողոք բարձրէ առ Բ. Դուռն. սակայն մենք ազգի մը և տէրութեան շահերը մէկդմէկէ չենք կրնար զտնել. ուր որ տէրութեան շահը կայ, հան իւր հպատակաց շահն ալ պաշտպանուած է. ուստի Հայոց Պատրիարքին կիլիկիոյ կաթողիկոսին արուած մասնաւոր Պէրաթը ազգային շահուց վնասակար անուանելն անտեղի է » :

— Քէրպէլայի կառավարիչ Բուսի Էփէնտի միւնիսթր պաշտօնով Երեսիա փոխադրեցաւ :

— Տրիպոլիսէն կը գրեն թէ օրը 7էն մինչև 800 հոգի Մուդառէմէի խայրիէ անուն Օսմանեան զրահաւորը տեսնելու կերթան և երկու անգամ սնամաղը կատարելով, Վեհ. Սուլթանի կենացը համար կաղօթեն :

— Աւստրիոյ կայսեր ծննդեան տարեւարձն ըլլալով այսօր, Աւստրիոյ դեսպանը իրիկունը շքեղ հացկերոյթ մը պիտի տայ, Օսմանեան նաւատորմէն 24 թնդանօթ պիտի արձակուի :

— Թիֆլիզի օսմանեան հիւպատոս Փէյզլի Էփէնտի իւր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ :

— Եւրոպիոյ գործոց նախարարին նախադասութեամբ մասնաժողով մը կաղմուել է, օսմանեան նաւատորմին վիճակը բարելոքելու համար, սոյն մասնաժողովը պիտի որոշէ թէ քանի նաւ պէտք է ունենայ տէրութիւնը, որչափ նաւաստի և թէ ո՛ր պէտք է ցրուել և ինչպէս վարել նաւատորմիդը :

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊՈՐՄԱՆ

Օսմ. Գոնաթիւմ Գոնուեցաւ երէկ իրիկուն 19-ի
» » Բացուեցաւ այս առաւօտ - ԳՈՑ

ՀԱՅԹԱՅՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Սօսիէթէ ժէնէրալ Անդր. Լիւր.	» » » » » 5-14
» Օթման » » » » » 4-	
Կ. Պօլսոյ Պանքան » » » » » 14-36	
Քրէտի ժէնէրալ » » » » » 6-10	
Փոխ. 1863 (Մութոն) » » » » » -	
» 1865 (Մութոն) » » » » » 93-20	
» 1869 (Բինար) » » » » » 95-	
» 1872 (Պօն տիւ թրէզոր) » » » » » 30-20	
» 1873 (Բինար) » » » » » 94-	
Թրամիայ Օսմ. Լիւր. » » » » » 4-10	
Թրիթադրամ » » » » » 1025	
Բուսիյի երկաթուղի ֆրանք. » » » » » 57-20	
Լաւրիում » » » » » 142-	

ՀԱՅԹԱՅՔ ԳՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 դարուշէկն)

Անգղիկն. ոսկի 109-13	Գարպոն արծա. 94-36
Գաղղիական » 87-11	Մէճիտէ » 107-20
Բօլ » 89-30	Վեցնոյ » 127-20
Քրիստոս » 50-30	Հինգնոյ » 210-
Գարպոն թուղթ 8-63	Մէթալիք » 205-90

ՊԱՃԱՆԴԱՆ ՕՂԻՈՒ ՎԷ ԳՈՒՄ.
Աստուծոյ Բիգա փաշա խան Ե: 3

ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՍԻԿԱՐԻ ԹՂԹԻ

Պ. Ղ. ՊԱՐՏԵՐԱՊԱՆՆԱՆ ԵՒ ԸՆԿ
ԲԻԶԱ ՓԱՇԱ ԽԱՆ Թ. 3

Այս անունով նոր գործարան մը բացուած է Բիգա փաշա խան թիւ 3 սենեակը, ուր կը պարտաւորուին խոտ մեծ խնամովէն առնուող գնով ամէն տեսակ աղիւ թուղթ Մարտիկա-յէն յատկապէս բերուած ընտիր տեսակաց վրայ:

Գործարանի մարտնչութիւնը պատրաստ է մայրաքաղաքս դասուած զօմիսիօնձինքուն հետ բանակիցի և անոնց ուղած տեսակաւ թուղթ պատրաստել. նոյնպէս պատրաստ է դաւառ ներքին այս մասին յանձնարարութիւններ ըն-դունիլ և սրտեալ ժամանակին յանձնել, ինչ քանակութեամբ որ ուզեն:

Վարչութիւնս սոյն ձեռնարկութեան հետ բարեկրօնութիւնն ալ միայնել ուղելով, որո-շած է վաճառման արդիւնքին Յ առ 0,00 Ազգ. Հիւանդանոցին և Միացեալ ընկերու-թեան նուիրել կէս առ կէս:

Վարչութիւնս կը յատարարէ ձառակի տէր և աղղային կարեւոր հաստատութեանց նը-պաստելու փափաք ունեցող աղղայինք պիտի փութան ասուտուրի փորձ մ'ընել սոյն գոր-ծարանին հետ, զորս ըստ ամենայնի զոհ ընե-լու համար ջանք և աշխատութիւն չպիտի պակսին:

Կը-ծախուի ամէն ծխախոտաց քով և Կիզրնատեղին է Բիգա փաշա խան թիւ 3 սենեակը Ս. Ղ. Պարտիզանեան և Բնի. Գոր-ծարանը:

Կարին 1881 Յուլիս 2

... Տէր-Խմբագիր

Մէկ կողմէն մշակն մանգաղ ի ձեռին մարդերն ու արտերը հնձելու միւս կող-մէն Առաջնորդ՝ Հոգաբարձու, Տեսուչ, Տնօրէն և այլն, վարժարանները քննելու կը պարագին, Ուրախ եւ քաջութեամբ եր-կուքն ալ ըստ մեծի մասին այս տարի բաւական դոհացուցիչ կերելին: Ընկե-րական վարժարանի հարցաքննութիւնը կատարեցաւ, և սկսան ամսոյս 4-ի Ս. Պապիկեան երկսեռ վարժարաններու քնն-նութիւններն, որ մինչ օգոստոս և պի-տի տեսն: Յաւ է ըսել որ կարնեցին իր

անտարբերութիւնը այս կտորին մէջ ալ ցցուց, նոյն իսկ իւր տղային հարցաքնն-նութեանն անգամ ներկայ գտնուել չը վախճեցաւ:

Երախտագիտական պարտք կը համա-րիմ աստ յիշելու թէ Գեր. Օրմանեան միշտ ներկայ էր, և շատ մը հարցում-ներ ինք կրնէր:

Ազգային և Բնկերական վարժարան-ները միայնելու դարձեալ ձայներ ելան, տայր Աստուած որ այս անգամ անար-դէլ յաջողութիւն գտնայր այդ միացու-մը, արդարեւ այն օրը՝ կարնեցուին հա-մար յառաջագիւծութեան դարագլուխ մը պիտի ըլլայ:

Այս օրերս քաղաքէս երկու ժամաւ հեռի եղող Գոնիկ գիւղի վարժարանը շինող գործաւորներն նոյն գիւղի գե-րեզմանոցէն քարեր տարած միջոցին մէկ մարդաշափ բարձրութեամբ եկեղեցւոյ աւերակներ կը գտնան. որոց վրայէն դարեր անցնելով հողերու տակ մնացած են անտեսանելի: Տէր Յովհաննէս (Գոմ-կըցի) վարդապետն այդ աւերակաց վը-րայ մի մատուռ կանգնելով՝ Սրբաղան Առաջնորդէն կը խնդրէ որ օծման հան-դէպ կատարէ, բայց Ն. Սրբաղանութիւ-նը կը փութայ նախ երկու ըննիչ ուղար-կել իմանալու համար թէ ի՞նչ են այդ շէնքերն և ի՞նչ բանի պիտի ծառայեն, ըստ որում պարտ ու պատշաճ տնօրէ-նութիւնը պիտի գործադրուի անյապաղ:

Սոյն առթիւ աւելորդ չեմ համարիր հոս յիշելու թէ կարնոյ գաղտին մէջ ե-րեք հաւ վանքեր կան՝ Ս. Լուսաւորիչ, Ս. Աստուածածին կամ կարմիր վանք և Խաչկայ Վանք՝ անուամբ, որոց իւրա-քանչիւրն ըստ իւրում կարի՝ 10, 20, 30 աղքատիկ աշակերտներու համար գիշե-րութիկ վարժարաններ ունենալու կարող են, գործադրաբար մինչ ցարդ ջանք մը եղած չէ ատոր: «Կարմիր Վանք» ար-դէն մի քանի տարիէ ի վեր բաւական լաւ գիւրդով վարժարան մը շինուած է, բայց ոչ վանահայր, ոչ Միաբանութիւն, և ոչ մի վարժապետ կայ, բայց մշակ-ներէ ոչ զօք ունի, այս Վանքը ամենէն շատ հող, կալուած, օշխար, արջառ ու-նեցողն է: Գրեթէ տարին 80-90 օսմառ ցորեն կը ըլլայ իւր արտերէն: Երանի՜ թէ այս տղերն Կ. Պօլսոյ կամ կարնոյ Միաց-եալ Բնկերութեանց գործիչներուն ուղար-րութեան արժանանային. պարագաներէն օգուտ քաղելու է...: Գաջ համազ-ուած եմ որ մի քանի տարիէն կարնոյ մէն մի գիւղն ունեալ վարժապետներ պիտի ունենայ անխտիր, եթէ այս վան-քերէն միոյն մէջ կանոնաւոր վարժապե-տանոց մը բացուի, այն ատեն գիւղա-ցիք այլ ևս քաղաք չեն գիւմեր վարժա-պետ փնտռելու, ուր թուով շատ քիչ կը գտնուին:

Մնամ Յարգանքը Ձեզ
Պետրոս Երևելեան

Ակնայ մեր թղթակցէն հետեւեալ նա-մակն ընդունած եմք:

... Խմբագիր Տէր

Մասիսի 2915 թուոյն մէջ կարգա-ցինք Օ. Պ. ստորագրութեամբ մի յօդ-ուած. որուն մէջ յիշեալ Պ. կը ներկա-յացնէր վանայ աղղային վիճակը և մասնաւորապէս կը համարձակիմ ըսել յանիրաւի զրպարտեալ Սրբանձտեանց

գեր. Գարեգին Մ. վարդապետ. որուն տրուած այնչափ անվայել և անտեղի պարսաւանաց չկրնար անտարբեր մնալ Ն. Սրբաղանութեան բարիքը վայելող հա-սարակութիւն մը (Ակնայ) և երախտա-պարտ ու խոնարհ ծառայ մը:

Կը թողում այժմ Ն. Գերապատուու-թեան Ակնայ ժողովրդեան մէջ ըրած մէն մի բարեկարգութիւններն և անա-չառութիւններն, որովք խուս ինչ ժա-մանակի մէջ Սահմանադրութեան վերա-ծեց զհամայն Ակնեցիին, ինչպէս նաև կեդր. Վարչութեանն ստացած պաշտօն-ներով զայլ և այլ վիճակս:

Արդէն ինչո՞ւ հեռու պիտի երթանք. կրնաք Սրբանձտեանցի մեծ տաղանդը և աղղային աննկուն ոգին չափել և գնահատել երեք տարիէ անտի երկիցս Խարբերդի, Տիգրանակերտի, Սեբաս-տիոյ և այլն դաւառաց մէջ պատուիրա-կութեանն... որոց մէջ կենդանի չա-հատակ մը կրնայ սեպուիլ. միայն կը փափաքեմք յիշեցնել Պ. Օ. Պ. յօդուա-ծագրոյն, որ եթէ կուզէ ճշմարտու-թեան հետեւիլ և խղճի մօտը դատել Սրբանձտեանցի անձնութեանը և աղղապիւրութիւնը, գոնէ թող հաւատայ Կեդր. վարչութեան առ Ն. Գերապատ-ուութիւնն ունեցած համակրանաց և վստահութեան. ասկէ աւելին առ այժմ՝ աւելորդ կը համարեմք յիշեցնել:

Դիցուք թէ Պ. Օ. Պ. յօդուածիդ մէջ Սրբանձտեանցի նկատմամբ ըրած դի-տողութիւնդ սխալ չէ և նա սխալ մը գործած է անհատի մը և նոյն իսկ վա-նայ աղղայնոց դէմ, պէ՞տք է ըրագրաց միջոցաւ ամբաստանել զինքն, որուն առ Ազգն մատուցած ծառայութիւնը, աղ-ղապիւրութիւնը և անձնութեանը աղղ-գային մատենադրութեանց մէջ մեծ է-ջեր լեցուցած են: Պ. ինչո՞ւ կը տեսնէք միայն այդ սխալը ըստ Ձեզ և կը մոռ-նաք անհուն անձնութեանը և անհրաժեշտ Ազգն (1): Մեր այս ըսածներուն ապա-ցոյց չկրնաք համարուիլ միթէ հետեւեա-լը:

Գեր. Գարեգին վարդապետ հաւանա-կանաբար վանայ մէջ իր պաշտօնը գո-հացուցիչ կերպով չկարենալ վարելուն համար, մի քանի անգամ հրաժարագիր մատուց առ Ամեն. Պատրիարք Հայր, ինչ պատճառաւ Ս. Պատրիարք Հայրը չըն-դունիր հրաժարականը և անցեալ ամ-սոյ սկիզբները զայն կը վերահաստատէ իր պաշտօնին մէջ ճանշնալով Ն. Գերա-պատուութեան տաղանդը և անհրաժեշտ կարեւորութիւնը ի Հայաստան:

Յաւ է ըսել որ մեր աղղին մէջ նորա-սիրութիւն մ'եղած է մանաւանդ կարգ-մ'աղղայնոց. որոնք իրենց գրիչը այս տեսակ հարուածներով փորձել և լրագ-րական ասպարէզ իջնել կուզեն. չեմ գիտեր Պ. Օ. Պ. վանայ մէջ գտնուելու վրն Գարեգինը ի մօտոյ ճանշնալով կը խօսի այդ բարասանները Ն. գերա-պատուութեան վրայ. թէ այլոց չաղակ-րատութեան վրայ հիմնելով կը փափա-քէինք զայս ևս գիտեալ:

(1) Կը յուշանք սակայն թէ Պ. պար-զարար գրած լինիք նոյն յօդուածը:
(Մանգաղ Երևելեան Երևելեան)

ԻՄ ՄՏԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

ԻՐ.

ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՄԵՁ

Ի պատասխանի Տ. Փէշտիմալեանի վերջերս յարուցած տնտեսական բար-
ւոքման խնդրոյն Մասիսի յուլիս 24 թը-
ւոյն մէջ Գաղատիայէն գրուած յօդուած
մը կարգացինք, որ թէև քննադատա-
կան կէտեր կը պարունակէր իր մէջ բայց
և այնպէս հեռի էր օգային պոռտա-
խօսութիւններէ, և իբր այս կարծէր որ
լրջաբար պատասխանուէր որոց կողմէ
որ անկ է:

Բայց ուստաց թնգանթմաձիգ զօրաց
հարկւարպետ Գրիգոր Նիկողոսեան որ
ծանօթ է Տփլիսի և Պոլսոյ մամուլին,
մի այնպիսի պատասխան կը գրէ Մասի-
սի որ սա արժան չի տեսներ հրատարա-
կել և եթէ Մասիսի խօսքին հաւատ ըն-
ծայել պէտք է — ինչպէս որ արժան է
— յարգելի Գ. Նիկողոսեան փոքր ինչ
կը թելթելայն իւր յօդուածի պարունա-
կած ծանր կէտեր և հայրենիքի մէջ հը-
րատարակել կուտայ:

Կարգացինք այդ յօդուածն ալ, բայց
կը ցաւինք ըսել որ վիճաբանութեան տե-
սակէտով թերի և հեռի էր Գաղատիոյ
յօդուածին պատասխան ըլլալէ:

«Սխտոր ծամող, խոտ ուտող խում-
բուլ» ինչպէս կըսէ Նիկողոսեան, այ-
սօքիկ չեն պատասխան, այսօքիկ ձրի
թշնամանք և նախատինք են, և շատ շատ
են Գաղատիոյ յօդուածագրին մէկ թելթել
աղնարկութեան հետ բաղդատելով:

Կը յարգենք աղաւ զրոգներն, բայց
այլ է ազատ զրեւ այլ է թշնամանք:

Պէտք է հարուածել այն գրչակներն
որք երկու հատոր վիպասանութիւն կար-
գալով և խեղճել կըթուլին մ'առնե-
լով իրենք զիրենք համայնագէտ կարծե-
լու և կոչելու կը յանդգնին, բայց երբ
պարկեշտ վաճառական մը կամ արհես-
տաւոր մը և կամ ոչ-գրագէտ մի, որ և
իցէ անհատ հրապարակ կեննէ և իւր
կարծիքը կամ համոզումը համեմատու-
թեալ կը հրապարակէ քան որչափ չեն
կարող գրագէտի ամենագէտի հռչակ
ունեցողներն, կը հարցնենք, պէտք է
չարաչար հարուածել և թշնամանք,
թէ ոչ, գոհ ըլլալ այս երեւոյթէն և իւր
սխալը եթէ ունի, համեմատութեամբ և
տրամաբանութեամբ ուղղել:

Յարգելի Գրիգոր Նիկողոսեան իւր
զինուորական բնութենէն ըսենք զլիսին
տարութենէն թէ ոչ օրտին հուրէն, ինչ
որ է, բայց այս անկեր և որ իւր ամեն
գրուածոց մէջ ուսմբ և վառօք կարծը-
կէ կը սրսկէ. իւր գրուածոց շատ կէ-
տերուն կը համակրինք, բայց իւր թըշ-
նամանաց և եթէ ներքին է այսպէս ը-
սել իւր հայհոյութեանց չենք կրնար հա-
մակրել. քանի որ փաստ կայ, ինչո՞ւ ու-
րեմն թշնամանք, է՞ր նախատինք ուրեմն:

Մեր ազգին գրիչ շարժողներն պէտք
է դիման որ աղգ մի կըթել պատանի
մը կըթել մի և նոյն բանն ըսել է:

Երբ պատանի մը ընդունայն կը մտնէ
իւր թանգ ժամերն երբ չուզեր տեսնել
իւր առջև բացուած և հետզհետէ մեծ-
նայիք անդունդն, պէտք է յորդորել հա-
մալել և ուղղութեան բերել, բայց երբ
զնա թշնամանք, հայհոյիս, նաև կը
մերժէ և կանգունէ քու յորդորներ և
խրատներ, որչափ ալ օգտակար ուղափ

ալ կենսական եղած լինին այդօքիկ:

Կը սիրենք յուսալ որ մեր սոյն բարե-
միտ տողերն մեր յարգելի բարեկամէն
ուշագրութեան կառնուին և տեղի չի
թողուր որ «կոպէկ» շարժող արարածներ
իւր վրայ խնդալու ծաղրելու երես ու-
նենան:

Խ. Յ. Ս.

26 Հրոտից 4373

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԱՌՈՂՁԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԱՌՆ ԵՒ ԿՆՈՋ

Հեղինակ Տօթէօր է. Գլխաւոր Բարի-
դի Բժշկական ճեմարանէն. Թարգմանեց
1877ի տպագրութենէն Ե. Արմաւիր:

Թէ ինչ պէտք է գիտնան ամուսնա-
ցողք իրենց ամուսնութեան նախընթաց
օրը. — Ինքզինք սիրցնելու միջոցները. —
Ամուսնութեան ազդեցութիւնն ամուս-
նոց ֆիզիքականին և բարոյականին վը-
րայ. — Ծննդական գործարանաց առող-
ջաբանութիւն. — Անկարողութիւն և իւր
դարմանները. ևն. ևն:

Սոյն խիստ օգտակար գիրքը որ թէ
ամուսնացելոց և թէ ամուսնութեան
պատրաստողներու ընթերցման անհրա-
ժեշտ է կը ծախուի ամէն գրավաճառի
քով. Գին 8 զրուշ:

ՅԱՆԿ ԳՐՈՑ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ
Ե. Մ. ՏՆՏԵՍԵԱՆ

Դ. Փոյ.

Վարժութիւն ձայնաւոր մանկանց 6

Նկարագիր բրդոց հայաստանեայց

եկեղեցւոյ 3

Օստիանու քերթուած 2

Բ' վէ մեղաւոր կանանց վերա-

բերեալ 4 20

Հանգուցեալ Պ. Ե. Մ. Տնտեսան
տպարանէն իւրոյ ընծայուած վերոյիշ-
եալ գրքերը կը վաճառուին իրենց գի-
ներովը հատով առնողի համար. իսկ 40
ով առնողի զեղչ կը լինի:

Կէքընտանքն է Պահճէ քարոյ մաք-
ստան կարգը կամարձի օտո Ս. Յ. Փա-
րաղեան պատուը. թիւ 56:

Ա. Զ. Դ.

Գումագարու Հիւսար տիպի Աճէմ' տու-
ղի կոչուած տեղը «Միութիւն (Լեօսիս)»
անուն ծովեզերեայ համագործակցութեան
ստան մը բացուած է ուր թէ եւրոպա-
կան և թէ տաճկական նուագածուներ
կը նուագեն ուրաւթ, շաբաթ և կիրա-
կի օրերը:

Յաճախողք թէ ծախեցրեալ գիր-
քին, թէ ըմպելեաց մաքրութեան և
թէ հանգստութեան մասին շատ գոհ
կըլլան: Ուղղող կընայ փորձել:

ԱՍԻԱԿԱՆ ՀԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
Ի ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Գրեաց Պետրոս Ե. վարդապետ Կալ-
հօկեցի. նախկին առաջնորդ Սղեբդու:

Սոյն գրքուկը կը լսուի Հայաստանի
բոլոր գետոց, առաւելագէտ Տիգրիսի,
Եփրատի, Երասխի և նոցա ճիւղերուն
ինչպէս նաև լեւոնոց և դաւառաց նախ-
կին և արդի անուանց ստանայապաշտ
Արևօրդեայ աղանդից և արարողու-
թեանց. յորդաց ծագման և լեզուին է
մինչև այժմ եղած սխալ գրուածոց վը-
րայ:

Նաև շատ մը հետաքրքրական տեղե-
կութիւններ և եօթ հարիւրէն աւելի
դաւառական բառերու մեկնութիւններ
կուտայ և լաւ տեսութիւն մը կընէ Պոլ-
սոյ և դաւառացի հայոց լեզուին վրայ:

Կը վաճառի Մարգարեան գրատունը
ի գին 5 զրշ:

ՀՈՒԳՈՒՆԻ ՓՈՍԽՈՒԵԱՅ

ԵՒ

ՀԻՊՊՈԼԻՏԵԱՅ ՊԵՆԴԵՄՈՆՏԻ

Կրկին տաղը Գերեզմանականը Տաղա-
չափեալ յանգաւոր ի Յարութենէ Գ.
Մըրմըրեան. Տպագրութիւն Արամեան:
Գին 5 զրուշ:

Կը վաճառի Կ. Պօլսոյ ամեն գրավա-
ճառաց քով և Պահճէ-գարուսին սուճի
Պօղոս տղայի խանութն, ինչպէս նաև ի
Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի ստորոտը
դուրսի կողմը Պ. Վրուրի խաչատուրեան
թղթավաճառանոցը:

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱԹԷՆՍ ԵՒ Ի ՉՄԻՌՈՒՆ

Հանգերձ գիտողութեամբ նկարագ-
րեաց Յ. Գուրգէն:

Պատմական տեղեկութիւններ պա-
րունակող ընտիր գրքոյկ մ'է խիստ յար-
մար դպրոցական պարգեւաբաշխու-
թեանց օրոյ 50 օրինակին գինը Ս. Փրկչի
Աղղ. Հիւանդանոցին յատկացեալ է:

Կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով
ի գին 6 զրուշ:

Կեզընտանքն է Արամեան գրա-
տունը:

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԵՆԵՆՃԷԼԵԽԱՆՈՏԻ

ԳՈՒԹԻ ԵՂԱՐԱՐ ԵՒ ԵՄԷԻՆ

109 Ղալաթա. Սամարգըլար փողոց 109

Ստորագրեալքս առևտրական բոլոր պա-
տասխանատուութիւնը մեր վրայ առնե-
լով Գօմիսի եղբարք և Եմիլին հետ ըն-
կերթութեամբ Գալաթիոյ Սամարգըլար փո-
ղոց թիւ 109 դորձատունն հաստատելուս
ի վեր արժանապէս քաջախրուկացնք պատ-
ուարժան յաճախողաց լազմութենէն: Ա-
մէն ոք լաւ դնանաւոց մեր գործարանէն
եղած ծխախոտին ընտրութիւնը, ճաշակը
և գինընուն չափաւորութիւնը տեսակնե-
րուն համեմատութեամբ. ուստի և մեզ
հարկ եղաւ, աւելի ընդարձակ ապարկել
մեր մեր գործատուութեանց:

Եւ նախ մեր գործարանն առաջա-
տուր փոխադրեցինք առաջնոց զ'այդ 109
թիւ շէնքին մէջ, և իւր անհամեմատ ըն-
դարձակութեամբ խիստ յարմարութիւն ու-
նի թէ մալաքապաշտ թէ դաստ յարկն և
թէ օտար երկիրներէ եկած բաղմ թիւ հը-
րամաններն յոյժ գոհացուցիչ կերպիւ և
փութով կատարելու:

Երկրորդ ծխախոտ լեւոն արտադրող
ամեն կողմ և մասնաւոր յէնթէ յատուկ
գործակալներ կարգելով սկսած ենք մասնա-
ւոր խնամօք պատրաստել տալ բերքը և ա-
հա այս խնամոց և գործողութեանց հնորիւն
է որ այսօր ամենքստիւ և հոտաւէտ ծը-
խախոտներ կարող ենք մատակարարել նաև
150 'նոց, 200 'նոց, և 300 'նոց և աւելի
բարձր գիներով ըստ տեսակին:

Այստեսեալ ոչ ոք պիտի վարանի իւր
ճաշակին յարմար ընտիր ծխախոտ դնելու
մասին, բաւական է զիմի մեր վերոյիշեալ
գործատուներն ի Ղալաթիա Սամարգըլար փո-
ղոց թիւ 109, և կամ ամեն ծխախոտա-
նորէ խնդրել մեր գործարանէն եկած ապ-
րանքներէն:

Ծան. Օտար երկիրներէ սուրբանք ուղղ-
ները կը մասնակցին այն մեծահոգիին, որ
ունիմք կայսերական կառավարութենէն, որ
է պանտրօյի տուրքէն ազատ ըլլալ, որով
1/10 ին 20 շահ կունենան:

Վաճառատուներն են.

Ղալաթիա Սամարգըլար թիւ 109

Գրնտան դարու Զեօմէկճիլէր » 29

Կմիւն-Կօմիւն » 36

ՏԵՄԻՐԳԱՐԱՆԻ ԿԱՆԵՂԱՐԱՐ

ՏԵՐ-ԽՄԵԱԳԻՐ

Մ. Յ. ՄԵՂԻՔԵԱՆ

Րիգա փաշա խան թիւ 14